

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
здорового способу життя, технологій
і безпеки життєдіяльності
Протокол № 15 від 25.08.2026 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

Основи національного спротиву

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	всі
Спеціальність	всі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	всі

Статус дисципліни

обов'язкова

Мова викладання, навчання та оцінювання

українська

Розробники:

доцент кафедри інформатики та
комп'ютерної техніки

Олег ТЕСЛЕНКО

доцент кафедри інформатики та
комп'ютерної техніки

Володимир ЗАТХЕЙ

доцент кафедри психології і
соціології

Наталія СВІТЛИЧНА

**Харків
2026**

ВСТУП

Навчальна дисципліна "Основи національного спротиву" (далі – ОНС) призначена для підготовки здобувачів вищої освіти, які не проходили військову службу у Збройних Силах України або інших військових формуваннях.

Навчальна дисципліна "Основи національного спротиву" є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти за усіма спеціальностями та освітніми програмами першого (бакалаврського) рівня усіх форм навчання.

Метою навчальної дисципліни "Основи національного спротиву" є набуття здобувачами вищої освіти загальної компетентності "здатність до національного спротиву" шляхом формування національно-патріотичної свідомості, громадянської стійкості та набуття ними комплексу теоретичних знань і практичних навичок домедичної допомоги, тактичних дій, мінної безпеки, зв'язку та орієнтування, а також через розвиток психологічної стійкості та розуміння логіки національного спротиву, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.

Основними завдання навчальної дисципліни є:

- набуття знань про засадничі та правові аспекти національного спротиву, в тому числі на тимчасово окупованій території, долучення до волонтерства та допомоги Силам безпеки та оборони України;
- здобуття здатності діяти в умовах воєнних загроз, надзвичайних ситуацій та кризових станів, приймати рішення та забезпечувати власну і колективну безпеку;
- оволодіння навичками домедичної допомоги в умовах бойових дій за алгоритмом MARCH;
- вивчення правил мінної безпеки та дій в умовах застосування зброї масового ураження;
- орієнтування на місцевості за допомогою карти і компаса та з використанням сучасних геоінформаційних систем;
- ознайомлення з основами виживання;
- ознайомлення з основами цифрової безпеки;
- формування психологічної стійкості та навичок протидії інформаційним та психологічним впливам ворога;

- засвоєння правил безпечного поводження зі стрілецькою зброєю і ручними гранатами, та формування навичок ведення вогню зі стрілецької зброї.

Навчальна дисципліна "Основи національного спротиву" формує компетентність "здатність до національного спротиву".

В результаті навчання здобувачі вищої освіти повинні вміти:

- надавати допомогу за алгоритмом MARCH, PAWS у критичних умовах;
- користуватися сучасними навігаційними системами та засобами зв'язку;
- виконувати базові дії зі стрілецькою зброєю та розрізняти мінні загрози;
- застосовувати тактичні навички для захисту та евакуації населення;
- протидіяти інформаційному впливу ворога;
- діяти на місцевості із урахуванням загроз безпілотних літальних апаратів (БпЛА).

Основними видами навчальних занять за дисципліною є лекції; практичні заняття; консультації. Окрім того, передбачено самостійна робота здобувачів вищої освіти. Формою підсумкового контролю є диференційований залік.

Лекційні, практичні заняття та консультації проводяться з використанням платформи Zoom, сайту персональних навчальних систем (відповідно до програми навчальної дисципліни). В разі дозволу Ради оборони Харківської області лекційні і практичні заняття проводяться у навчальних аудиторіях або на ділянках місцевості.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

Таблиця 1

№ з/п	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1-3. Аудиторна підготовка					
1	Національний спротив	8	4		4
2	Міжнародне гуманітарне право	4	2		2
3	Психологічна підготовка та стійкість	6	2	2	2
4	Домедична допомога	20	4	8	8
5	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	6	2	2	2
6	Зв'язок та передавання інформації	6	2	2	2
7	Зброя масового ураження	6	2	2	2
8	Інженерна підготовка та мінна безпека	8	4	2	2
9	Тактична підготовка	8	4	2	2
10	Вогнева підготовка (основи)	10	6	2	2
11	Виживання та спеціальна підготовка	8	4	2	2
	Усього за модулем 1-3	90	36	24	30
Модуль 4. Практична підготовка на місцевості					
1	Домедична підготовка	2		2	
2	Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості	4		4	
3	Інженерна підготовка та мінна безпека	4		4	
4	Тактична підготовка	6		6	
5	Вогнева підготовка (основи)	10		10	
6	Виживання та спеціальна підготовка	4		4	
	Усього за модулем 4	30		30	
Модуль 5. Професійно-орієнтована підготовка					
1	Сучасні військові технології, роботизація та БпЛА (НРК, БНА)	16	6	6	4
2	Військово- або безпеково-орієнтована фахова компетентність ⁶	14	4	4	6
	Усього за модулем 5	30	10	10	10
Разом		150	46	64	40

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1-3. Аудиторна підготовка

Тема 1. Національний спротив

1.1. Шлях становлення нації, історичний досвід української самоорганізації національного спротиву в умовах збройної агресії та окупаційного тиску, історія захисту України, формування національної ідентичності, бойовий шлях українського війська, перспективи розвитку держави.

1.2. Законодавство України про національний спротив, його мета, завдання та складові (Сили Територіальної оборони, Рух опору, добровільні формування територіальних громад, підготовка населення).

1.3. Українські практики самоорганізації населення для захисту державності, громади й території; історичні приклади територіальних осередків спротиву в умовах окупаційного тиску.

Тема 2. Міжнародне гуманітарне право

2.1. Основні принципи міжнародного гуманітарного права, правила ведення війни, заборонені засоби і методи ведення війни. Правовий статус учасників збройних конфліктів. Комбатанти. Некомбатанти. Захист жертв збройних конфліктів. Військовополонені, інтерновані особи та їх правовий статус. Добровольчі формування територіальних громад, які беруть участь у відсічі агресії.

2.2. Права цивільного населення, військовополонених та інтернованих осіб.

2.3. Наслідки порушення норм міжнародного гуманітарного права та механізми документування злочинів.

Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість

3.1. Прийоми, методи та способи саморегуляції психіки, особливості впливу стресових факторів на психіку людини в умовах надзвичайних ситуацій та збройного конфлікту, дезадаптивні психічні стани (істерика, паніка, агресія, ступор) та їх прояви. Диференціація стресових станів людини в умовах бойових дій, в окупації, на підконтрольній державі території, під час техногенних катастроф, стихійних лих, терористичних актів. Вплив інформаційного середовища на психоемоційний стан, методи саморегуляції, подолання страху та

паніки. Алгоритми подолання страху та панічних реакцій. Практичні техніки саморегуляції психіки (дихальні, м'язові, когнітивні, поведінкові), у тому числі швидкого застосування в екстремальних умовах. Ознаки дезінформації та маніпулятивних технологій. Методи верифікації інформації та критичного мислення для протидії інформаційно-психологічної спеціальної операції (ІПСО).

3.2. Застосування прийомів саморегуляції психіки в стресових ситуаціях, виявлення та класифікація дезадаптивних станів людської психіки, які виникають у відповідь на стрес. Протокол надання першої психологічної допомоги "6.П", надавання першої психологічної допомоги в екстремальних умовах, подолання дезадаптивних станів людської психіки, психологічна самодопомога (у моменті та після події), техніки контролю та саомоніторингу психічних реакцій і станів.

Тема 4. Домедична допомога

4.1. Основи та принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій та при надзвичайних ситуаціях. Алгоритм надання допомоги за алгоритмом MARCH, PAWS, етапи надання допомоги (допомога під загрозою – Care under fire/Threat, (CUF) та допомога в польових умовах (Tactical Field Care (TFC)).

4.2. Склад індивідуальної аптечки та правила її використання. Види кровотеч і способи їх зупинки (засіб для зупинки кровотечі механічний вороткового типу). Забезпечення прохідності дихальних шляхів. Надання допомоги при травмах грудної клітки, внутрішніх органів, кінцівок та інших ушкодженнях. Профілактика захворювань і травматизму.

4.3. Ознаки шоку в польових умовах та особливості надання домедичної допомоги постраждалим у стані травматичного шоку. Поняття гіпотермії. Основи медичної евакуації, способи переміщення постраждалих, дотримання правил безпеки під час надання домедичної допомоги.

Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості

5.1. Робота з паперовими картами та електронними носіями топографічної інформації, визначення маршрутів та обрахунків відстаней на паперових картах, застосування компасу, орієнтування на місцевості за небесними світилами та місцевими предметами, орієнтування при поганих погодних умовах та в умовах обмеженої видимості й у ночі, визначення точки стояння, сторін горизонту, орієнтирів і відстаней до об'єктів. Порядок руху за азимутом, способи дотримання напрямку руху і подолання (обходу) перешкод.

5.2. Використання геоінформаційних систем та застосунків вітчизняного виробництва, OsmAnd, MilChat та інших засобів навігації.

Тема 6. Зв'язок та передавання інформації

6.1. Принципи роботи доступних засобів зв'язку. Правила радіообміну, робота з радіостанціями малої потужності, засобами супутникового зв'язку. Використання стандартів зв'язку та телекомунікаційних протоколів.

6.2. Захист інформації та дій в умовах застосування противником засобів підслуховування, перешкоджання і придушення зв'язку.

Тема 7. Зброя масового ураження

7.1. Види радіаційного, хімічного, біологічного зараження та захист від них, види зброї масового ураження та радіаційних, хімічних небезпечних об'єктів, порядок дій на зараженій місцевості.

7.2. Використання протигазів, загальновійськових захисних комплектів, захисних споруд та природних укриттів.

Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека

8.1. Основи мінної безпеки. Класифікація вибухонебезпечних предметів, демаскуючі ознаки вибухонебезпечних предметів. Порядок дій при виявленні мін і вибухонебезпечних предметів.

8.2. Інженерне облаштування позицій, маршрутів та маскування. Використання властивостей місцевості.

8.3. Види інженерних загороджень, основні засоби і способи їх подолання.

Тема 9. Тактична підготовка

9.1. Основи індивідуальних дій та взаємодії в малих групах, базові принципи загальновійськового бою, способи пересування та укриття в умовах небезпеки, вибір і зміна позицій. Дії в умовах вогневого впливу, алгоритми реагування на загрози, основи взаємодії в малих тактичних групах ("двійки", "трійки"). Дотримання заходів безпеки, орієнтування в обстановці, на місцевості та прийняття рішень у динамічних умовах.

9.2. Базові відомості про сучасні засоби ведення бою, зокрема БпЛА, їх можливості та ознаки.

Тема 10. Вогнева підготовка (основи)

10.1. Основи балістики. Маніпуляції з АК/АР системами, прицілювання, коригування вогню. Затримки при стрільбі та способи їх усунення. Правила безпеки під час поводження зі стрілецькою зброєю

10.2. Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Прийоми та правила метання ручних гранат. Заходи безпеки під час поводження з ручними гранатами.

10.3. Основи стрільби. Вибір прицілу, точки прицілювання, коригування та управління вогнем.

Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка

11.1 Дії за сигналами оповіщення та під час обстрілів. Підготовка тривожної валізи.

11.2. Добування і очищення води, розведення вогню, приготування їжі в екстремальних умовах, захист від переохолодження, спорудження і обладнання укриттів, маскування розташування і слідів перебування.

Тема 12. Сучасні військові технології, роботизація та безпілотні літальні апарати (наземні роботизовані комплекси, безпілотні надводні апарати)

12.1 Різновиди та призначення безпілотних (роботизованих) систем, основні компоненти конструкції та технічні параметри БпЛА (НРК, БНА) (наземний роботизований комплекс, безпілотний наземний апарат).

12.2. Технічна експлуатація безпілотних (роботизованих) систем. Обслуговування, оновлення програмного забезпечення, основи застосування і правила управління та маневрування дронами, заборонені зони та рекомендації щодо безпеки.

12.3. Основи радіоелектронної боротьби (РЕБ) і радіоелектронної розвідки (РЕР), призначення та типи засобів РЕБ та РЕР. Дії цивільного населення при застосуванні ворогом БпЛА (НРК, БНА).

Тема 13. Військово- або безпеково-орієнтована фахова компетентність

13.1 Застосування фахових знань у контексті національного спротиву (національна безпека; правоохоронна діяльність; кібербезпека; захист інформації; державна пропаганда, протидія ворожій пропаганді; основи стратегічної комунікації; основи лідерства, процедура формування і прийняття управлінських рішень; дії державних органів та населення в умовах стану війни, правових режимів воєнного і надзвичайного стану та державного кордону, надзвичайних і кризових ситуацій, в зонах надзвичайної екологічної ситуації; мобілізаційна підготовка та мобілізація; робота з персоналом, рекрутинг; обробка даних; логістика; іноземні мови; фізична культура і спорт).

Перелік практичних занять та їх зміст за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.1 та 2.2.

Таблиця 2.1

**Перелік практичних занять
за змістовним модулями 1-3 Аудиторна підготовка**

Назва теми та заняття	Зміст
Тема 3. Психологічна підготовка та стійкість. Практичне заняття 1	Стресові станими. Способами та методами саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку
Тема 4. Домедична допомога. Практичне заняття 2	Способи накладання турнікетів
Тема 4. Домедична допомога Практичне заняття 3*	Способи евакуацію пораненого
Тема 4. Домедична допомога. Практичне заняття 4*	Надання домедичної допомоги за алгоритмом MARCH, PAWS
Тема 4. Домедична допомога. Практичне заняття 5*	Надання домедичної допомоги в умовах бойових дій та при надзвичайних ситуаціях
Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості. Практичне заняття 6*	Способи орієнтування на місцевості. Визначення сторін світу різними способами. Визначення координат і відстаней
Тема 6. Зв'язок та передавання інформації. Практичне заняття 7	Основні способи зв'язку при веденні бойових дій. Тактичні сигнальні жести. Налаштування та використання радіостанції малої потужності та терміналу супутникового зв'язку Starlink
Тема 7. Зброя масового ураження. Практичне заняття 8*	Користування протигазом та загальновійськовим захисним комплектом. Виконання нормативів із ЗЗМУ №1, 4а, 4б, 8
Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека. Практичне заняття 9	Основні принципи мінної безпеки. Класифікація вибухонебезпечних предметів та гранат. Правила поведінки на потенційно замінованій місцевості
Тема 9. Тактична підготовка. Практичне заняття 10	Порядок дій в оборонному бою. Порядок спостереження і доповіді за алгоритмами SALUTE, 3D, ACE
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 11*	Огляд і підготовка автомата АК-74 (Вулкан, AR) до стрільби. Неповне розбирання та збирання зброї. Спорядження магазину, заряджання й розряджання автомата, постановка на запобіжник. Усунення затримок під час стрільби. Обслуговування стрілецької зброї після стрільби
Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка. Практичне заняття 12	Організації переміщення (пересування) в зоні бойових дій. Основні заходи забезпечення життєдіяльності в автономних умовах

* – практичне заняття за можливості проводиться на ділянках місцевості.

Перелік практичних занять
за змістовним модулями 4 Практична підготовка на місцевості
та 5 Професійно-орієнтована підготовка

Назва теми та заняття	Зміст
Тема 4. Домедична допомога. Практичне заняття 1*	Виконання нормативів з домедичної допомоги
Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості. Практичне заняття 2*	Планування маршруту та рух за азимутом. Застосовувати цифрових навігаційні засобів для орієнтування та прийняття навігаційних рішень у стандартних умовах
Тема 5. Військова топографія, навігація і орієнтування на місцевості. Практичне заняття 3*	Виконання нормативів з військової топографії
Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека. Практичне заняття 4*	Облаштування окопу і схованки з захистом від загрози з боку БпЛА
Тема 8. Інженерна підготовка та мінна безпека. Практичне заняття 5*	Виконання нормативу щодо огляду місцевості на наявність мін та ВМП. Облаштування маршруту безпечного руху в умовах мінної загрози
Тема 9. Тактична підготовка. Практичне заняття 6*	Порядок дій під час маневру (поодинокі переміщення). Переміщення в складі бойової двійки, трійки в різних умовах місцевості
Тема 9. Тактична підготовка. Практичне заняття 7*	Зайняття та маскування вогневої позиції. Виконання обов'язків солдата в оборонному бою. Надання доповіді командирі за протоколом 3D
Тема 9. Тактична підготовка. Практичне заняття 8*	Виконання дії у складі малої групи при різких змінах обстановки та застосуванні ударних БпЛА
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 9*	Приймання положень, які використовуються для стрільби з автомата
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 10*	Утримання зброї в положенні для стрільби стоячи, з коліна, лежачи, у русі, у пішому порядку
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 11*, 12*	Виконання підготовчої вправи "Навчання кучності стрільби з положення "лежачи" на відстані 25 м"
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 13*	Виконання підготовчої вправи "Навчання кучності стрільби з різних положень на відстані 100 м"
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 14*	Виконання підготовчої вправи "Навчання в одноманітному та правильному прицілюванні"
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 15*	Виконання підготовчої вправи "Відпрацювання навиків одноманітної стрільби"
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 16*	Виконання підготовчої вправи "Відпрацювання навиків динамічної стрільби: стрільба після переміщення, стрільба з-за укриття, перенесення вогню по фронту і в глибину"
Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 17*	Метання навчально-імітаційних гранат у пішому порядку

Тема 10. Вогнева підготовка (основи). Практичне заняття 18*	Виконання початкової вправи з метання ручної кумулятивної гранати з місця
Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка. Практичне заняття 19*	Облаштування індивідуального місця розташування у складі малого підрозділу в умовах можливої зустрічі з противником
Тема 11. Виживання та спеціальна підготовка. Практичне заняття 20*	Застосування базових способів забезпечення водою, теплом та харчування в автономних умовах
Тема 12. Сучасні військові технології, роботизація та БпЛА (НРК, БНА). Практичне заняття 21*	Підготовка БпЛА до польоту та його обслуговування
Тема 12. Сучасні військові технології, роботизація та БпЛА (НРК, БНА). Практичне заняття 22*	Виконання базових маневрів БпЛА
Тема 12. Сучасні військові технології, роботизація та БпЛА (НРК, БНА). Практичне заняття 23*	Виконання дій при виявленні БпЛА над позицією або в районі перебування. Використання засобів спостереження для отримання та передачі тактичної інформації
Тема 13. Військово- або безпеково-орієнтована фахова компетентність. Практичне заняття 24, 25	Відбиття кібератак та захист інформації

* – практичне заняття проводиться на ділянках місцевості.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 13	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 1 - 13	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 13	Виконання тестових завдань

Кількість годин лекційних та практичних занять та годин самостійної роботи наведено у розділі «Розподіл навчального часу» цієї робочої програми навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

- словесні (лекції за всіма темами), елементи проблемних лекції (за всіма темами навчальної дисципліни);

- наочні (демонстрації включено в усі лекційні та практичні матеріали);
- практичні (практичні заняття за всіма темами навчальної дисципліни).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного та семестрового контролю. Здобувач освіти вважається таким, що опанував навчальну дисципліну, якщо отримав 60 і більше балів (мінімальна кількість балів - 60, максимальна - 100).

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тести, виконання нормативів (60 балів).

Семестровий контроль: диференційований залік у формі тестування (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Закон України від 13.12.2022 №2834-IX "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності" (набрання чинності 01.01.2023) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>.

2. Наказ Міністра оборони України від 23.03.2017 №164 "Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.

3. Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 19.02.2022 № 60 "Про затвердження Порядку оформлення військових публікацій у Збройних Силах України".

4. Наказ Головнокомандувача ЗС України від 23.10.2020 № 173 "Про затвердження Інструкції з організації психологічної підготовки у ЗС України"

5. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж. – Київ: Алерта, 2025. - 466 с.

6. Збірник нормативів з бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України.

7. Порадник для військовослужбовців Збройних Сил України (боротьба з бронеоб'єктами та фобіями).

Додаткова

8. Наказ Міністерства освіти і науки України 30 червня 2026 р. № 1002 "Типова програма навчальної дисципліни "Основи національного спротиву" для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра (магістра медичного, фармацевтичного та ветеринарного спрямування) та фахової передвищої освіти за денною та дуальною формами здобуття освіти".

9. Tactical Combat Casualty Care. Handbook. Version 5. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://api.army.mil/e2/c/downloads/2023/01/19/31e03488/17-13-tactical-casualty-combat-care-handbook-v5-may-17-distro-a.pdf>.

Інформаційні ресурси

10. Основ національного спротиву // Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=13223>

11. Застосування технологій в умовах війни : онлайн-курс // Prometheus – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/technology-in-wartime/>;

12. Інженер БПЛА. Базовий курс: онлайн-курс // Prometheus – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/drone engineering-intro/>;

13. OSINT — розвідка з відкритих джерел та інформаційна безпека : онлайн-курс // Prometheus – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: – <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/osint-open-sourceintelligence/>;

14. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : онлайн-курс // Prometheus – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/international-humanitarian-law/>;

15. Базова психологічна допомога в умовах війни : онлайн-курс // Prometheus – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/basic-psychological-aid-during-war/>

16. Навчальні матеріали // Сили Територіальної Оборони ЗСУ – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sprotyvg7.com.ua/>